STILUL EDUCATIV PARENTAL LA COPIII DE VÂRSTA PREȘCOLARĂ

PARENTAL EDUCATIONAL STYLE IN PRESCHOOL CHILDREN

CZU: 373.2.018.1 **https://doi.org/10.59295/spd2024s.86**

Ala BRUMA,
e-mail: alabruma8@gmail.com
Grădinița de Copii „Andrieș”, Mereni, Anenii Noi, Republica Moldova

Summary. *In the presented article, I mention that the style of education is defined by reference to educational practices, to the specific way of achieving education, regardless of the context, the institutionalized nature and not of the education process. Thus, the education style is considered a relatively stable behavior model that is characterized by typical educational and training practices. Parents use various child rearing techniques. In general, parents can be described in terms of certain dimensions such as warmth, restrictiveness, etc., all of which together comprise the parenting style.*

Keywords: *education, parental educational style, style levels, behavior.*

INTRODUCERE

Stilulaeducativ este o expresie utilizată în mod raţional, vizând natura şi caracteristicile raporturilor familiale în cadrul cărora se realizează procesul educaţiei. Analiza acestui aspect se poate realiza şi în funcţie de următoarele determinante [9]:

- *socio-culturale şi de grupă*, cum ar fi: mediul general, modelele culturale şi educative generale şi particulare, tradiţiile, instrucţia primită, gradul de cultură, condiţia socială, structura familiei etc.;
- *socio-economice*, dependente de profesiile dezvoltate de părinţi;
- psihologice individuale, unde se identifică anumite caracteristici date de personalitatea părinţilor şi a copiilor din familie;
- *psihologice – interindividuale*, care se descriu în funcţie de modul de relaţionare tipic în familie şi de tradiţia interiorizată a modelelor culturale şi educative.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Definirea stilului de educație și distingerea stilului de educație, urmează de cele mai multe ori, în literatura de specialitate și în cercetarea concretă, ca fiind un produs nemijlocit al interrelației și conexiunii inverse dintre trei variabile ce țin de conduita și competența parentală: principia, autoritate și acțiuni [Stanciulescu, 5].

Educațiaaîn familie este considerată, în cadrul raporturilor dintre generații, ca fiind un proces de socializare a tinerii generații condus de către adulți. Elementul cel mai important de care depinde calitatea şi eficienţa educaţiei în familie este stilul educativ

al acesteia. Stilul educativ al familiei este modelul orientativ al acţiunilor educative în familie, amprenta subiectivă care caracterizează mediul respectiv. Practic fiecare familie are stilul ei educativ. Acesta este în principal dependent de stilul parental, cu care se confundă de multe ori. Stilulaparental se referă la modul părinţilor de acţionare asupra copiilor şi este o unitate armonică sau dizarmonică între stilurile personale de acţionare ale celor doi părinţi.

Existãao multitudine de determinante ale stilului educativ în familie. Aceasta se referă la coordonatele exterioare şi la variabilele interne ale vieţii de familie. O serie de specialişti consideră că atmosfera familială, climatul familial, tehnicile de influenţă ale familiei se pot identifica cu stilul educative [Bonchiș, 2].

Stilul parental este platforma pentru înțelegerea rezultatelor copiilor [9]. Originea termenului de „parentalitate” este verbul latin „parere”, care semnifică a da naştere, a dezvolta sau a educa. De aceea, termenul „parentalitate” se referă mai degrabă la activitatea şi procesul dezvoltării şi educării, decât la persoana, care „face acea activitate”, şi anume părintele [Popescu, 4]. Reflectă un proces, o activitate şi o interacţiune realizată de adulţi cu copiii, însă nu neapărat proprii lor copii.

Stilul parental clarifică faptul că rolul de părinte este îndeplinit în conformitate cu stilurile parentale diferite, care oferă indicatori parentali puternici, care pot influența existența copilului și indică copilului rezultatele sale în cadrul unui spectru larg al dezvoltării copilului. Ca și conceptul de „stil” [Dittman, 3] din artă, putem distinge mai multe semnificații ale termenului de stil educativ.

O primaacategorie de semnificații sunt cele referitoare la coordonatele prioritar subiective sau obiective:

- semnificația normativ-axiologică, prin care stilurile se referă la normele și valorile care structurează, orientează și sancționează practicile educative în familie (de exemplu: stilul autoritar, permisiv s.a.);
- semnificația descriptiv-apreciativă sau comparativă, după tipul de familie considerat în raport cu criterii demografice (de exemplu: stilul urban, stilul rural), istorice (stil tradițional, stil modern, stil contemporan).

A doua categorie de semnificații sunt în raport cu coordonatele care denotă gradul de extensie al stilurilor.

Unii autori, precum Newbergers în teoria de dezvoltare social-cognitivă (1980), susţine că experienţa parentală schimbă oamenii mai ales în mod inconştient. Rolul parental afectează identitatea personală şi sensul existenţial fundamental, influenţând astfel întreg cursul vieţii.

Astfel, *teoria de dezvoltare social-cognitivă* (Newberger, 1980) a menţionat patru niveluri de conştiinţă parentală [Șchiopu, 6]:

Nivelul 1, *orientarea egoistă*:

- Părintele înţelege copilul ca fiind proiecţia experienţei sale proprii, iar rolul parental se organizează numai în jurul dorinţelor şi nevoilor parentale;

Nivelul 2, se referă la *orientarea convenţională*:

- Copilăria este înţeleasă ca fiind derivată din exterior, din tradiţie, cultură, definiţiile autorităţii şi explicaţiile acceptabile din punct de vedere social;

La acest nivel rolul parental se organizează în jurul relaţiei cu conceptul definit din punct de vedere social al practicilor şi responsabilităţilor corecte.

În cadrul Nivelului 3, *orientarea subiectiv-individualistă*:

- Copilul este privit ca individ unic, care este înţeles mai degrabă prin relaţia părinte-copil, decât prin definiţii externe ale copilăriei.

Rolul parental se concentrează mai degrabă asupra identificării nevoilor copilului, decât pe îndeplinirea obligaţiilor şi aşteptărilor predeterminate.

Nivelul 4, *orientarea către process*:

- Părintele priveşte copilul ca pe un sistem psihologic complex şi schimbător și este cel mai înalt nivel al conştiinţei parentale, Newberger (1980) subliniază că părintele, asemenea copilului, creşte în ceea ce priveşte rolul său şi recunoaşte că relaţia şi rolul sunt stabilite nu numai prin îndeplinirea nevoilor copilului, ci mai ales prin căutarea unor modalităţi de a echilibra propriile sale nevoi, pentru ca toate nevoile să poată fi îndeplinite în mod responsabil.

De aceea, pot fi semnificațiiaale stilului familial de viață și de educație care selectează caracteristicile particulare, specifice, individuale, pentru anumite familii sau care se referă la caracteristicile generale care identifică anumite categorii de stiluri, modele de practici educative în familii foarte diferite din perspectivă demografică, istorică.

Totodată, majoritatea autorilor sunt de părerea ca stilul de educație în familie constituie un patern general de creștere a copilului de un părinte, definit prin combinația caldură și control pe care acesta o oferă copilului [Vincent, 7].

Astfel, *stilulaparental* clarifică faptul că rolul de părinte este îndeplinit în conformitate cu stilurile parentale diferite, care oferă indicatori parentali puternici, care pot influenţa existenţa copilului şi indică copilului rezultatele sale în cadrul unui spectru larg al dezvoltării copilului [9].

Putemaafirma că stilul educativ este o expresie utilizată în mod raţional, vizând natura şi caracteristicile raporturilor familiale încadrul cărora se realizează procesul educaţiei.

Menționăm faptul că la baza dezvoltării copilului stau *5 moduri diferite de influenţare din partea părinţilor*, precum:

- *Modelarea comportamentului*.

Fie că intenţionează, fie că nu, părinţii deseori modelează diverse comportamente, pe care copiii ulterior le vor imita. Unii părinţi, când sunt nervoşi înjură şi copiii lor vor folosi acelaşi limbaj când se vor enerva.

Dar şi comportamentele dezirabile sunt modelate: dacă părinţii oferă îmbrăţişări, atunci când sunt fericiţi vor vedea dezvoltându-se un comportament similar şi la copiii lor;

- *Oferirea de pedepse şi recompense*

Părinţii influenţează copiii lăudându-i pentru comportamente şi dezaprobându-i pentru altele;

- *Stabilirea regulilor*

Părinţii permanent stabilesc reguli generale. De exemplu: *În această familie toţi trebuie să dispună de un vocabular bogat.*

- *Indicaţii directe*

Părinţii spun copiilor pur și simplu cum să comunice.

- *Judecata logica*

Părinţii,aîn momente exasperante, pot pune sub semnul întrebării capacitatea raţională a copilului, și folosesc modalitatea raţională proprie pentru a-i influenţa.

Părinţii etichetează activităţi, astfel încât să influenţeze comportamentul.

Arafi bine să existe un echilibru între dragoste şi disciplină. Un părinte care ştie să aplice disciplina păşeşte tot timpul pe o cale aflată între blândeţe şi hotărâre, între dragoste şi autoritate. Să nu ne fie teamă să fim autoritari, atunci când e nevoie, la fel, să nu le fie teamă să se manifeste dragostea și atașamentul sufletesc față de copii.

Stilurile descrise sus, deși clar delimitate, în viața de zi cu zi, sunt contextuale. În funcție de starea de spirit sau de situația concretă, fiecare părinte poate „împrumuta” la un moment dat comportamente specifice oricăruia dintre cele patru stiluri, totuși doar unul dintre ele este dominant și marchează relația cu copilul său. De aceea, comportamentul sau modelul parental se referă la acțiunile și atitudinile figurilor parentale față de copil. Adler afirmă că pregătirea pentru viață, începe imediat după naștere și, în mare masură, această pregătire este opera mamei. Adler acorda figurii materne un rol principal în socializarea copilului [Adler, 1]. Totodată, menționămacă modelele de stil educativ în familie se pot clasifica în funcţie de două axe de analiză:

- ✓ relaţia autoritate – liberalism (constrângere – permisivitate);
- ✓ relaţia dragoste – ostilitate (atașament – respingere).

Astfel, indicatoriiautilizaţi pentru analiza primei axe reflectă constrângerile impuse de părinţi în activitatea copiilor, responsabilităţi ce sunt atribuite acestora, modul de exercitare a controlului parental, rigoarea cu care se aplică, controlul respectării regulilor etc.

În a douaacă, indicatorii se pot reflecta:

- ✓ gradul de angajare al părinţilor în activitatea copiilor;
- ✓ sprijinul acordat copiilor;
- ✓ timpul alocat pentru educaţie;
- ✓ receptivitatea la problemele noilor generaţii;
- ✓ stările emoţionale raportate la nevoile copiilor etc**.**

E de remarcat faptul că la vârsta preșcolară relațiile părinte-copil cere implicarea multor nuanțe cu caracter social, pshihosocial și individual.

De aceea, Rapapport R., Rapapport M. (1977), Strelitz Z.și Kews, Pilling, D., Pringle (1978), Argyle M. și Henderson M. (1985) accentuează câțiva itemi pentru o posibilă comunicare în perioada copilăriei, din ambele sensuri: de la părinți către copii, și de la copiii spre părinți, itemi cuprinși în câteva reguli generale [8].

Reguli pentru părinți	Reguli pentru copiii
Respectați intimitatea adolescentului	Respectă intimitatea părinților
Dați sfaturi dar și exemple de comportare	Păstrați confidențele, secretele
Arătați afecțiune față de copil	Nu intrați în relații de conflict cu părinții
Încurajați ideile (căutările) copilului	Luați în considerare drepturile părinților
Demonstrați ajutorul emoțional (afectiv)	Fiți politicoși cu părinții, mai ales când sunteți în public, în grup
Păstrați secretele încredințate	Sprijiniți dorințele lor în absență
Nu fiți exagerat de posesiv	Oferiți cadouri și felicitări pentru ziua lor de naștere
Încercați să tratați copilul ca pe un tânăr adult responsabil	Priviți în ochi părinții în timpul conversației
Uitați-vă în ochii lui în timpul conversației	Vorbiți cu părinții despre probleme voastre
Oferiți copilului cadouri și felicitări de ziua nașterii	Invitați prietenii în casa
Sprijiniți copilul când nu este prezent (în absență)	Discutați cu părinții despre politică și religie
Vorbiți cu copilul despre problemele lui	Consultați-vă cu părinții în problemele personale (intime)
Abordați cu copilul problemele de politică și religie	Respectați aprecierile și evaluările părinților chiar dacă sunt demodate
Considerați-vă responsabil de comportamentul copilul	Nu vă criticați părinții în public
Nu criticați aspru alegerile prietenilor copilului	Acceptați supravegherea generală (și grija) părinților

CONCLUZII

Din studierea experienței și literaturii de specialitate privind stilul educativ parental și influența lui asupra dezvoltării personalității copilului, s-au conturat o serie de concluzii:

Meseria de a fi părinte este o călătorie veselă, frustrantă, animată şi extenuantă. Provocarea este enormă – să iei de mână un nou născut şi să-l ghidezi pentru a deveni adult, să-l înveţi tot ce are nevoie pentru a şti cum să-şi facă o viaţă fericită şi de succes. Există momente în viaţa părinţilor când provocarea pare să-i depăşească. Uneori nu ştim pur şi simplu ce să facem. Uneori nimic din ce facem nu pare a fi bine. Şi uneori suntem copleşiţi de toate celelalte stresuri din viaţă. Avem puţine informaţii cu privire la dezvoltarea copilului, aşa că ne bazăm pe instinctele noastre sau pe experienţele din propria noastră copilărie. Dar de multe ori instinctele noastre sunt doar reacţii emoţionale care nu sunt exteriorizate. Şi uneori experienţele din propria noastră copilărie au fost negative

sau chiar violente. Ca rezultat mulţi părinţi cred că disciplina nu este altceva decât a certa şi a lovi. Alţii se simt rău atunci când nu-şi mai pot controla emoţiile. Şi alţii se simt neajutoraţi. Dar există şi o altă cale. „A disciplina” înseamnă de fapt „a învăţa”.

Critica excesivă, reproşurile, cicăleala, ameninţările, pedepsele abuzive, lipsa de consecvenţă, lipsa feed back-urilor pozitive, negarea emoţiilor copiilor sunt printre cele mai des întâlnite greşeli pe care părinţii şi cadrele didactice le fac în educaţia copilului.

Există o anume rezistenţă a părinţilor de a participa la aceste cursuri, mai ales din partea părinţilor care au copii cu comportamente problematice. Majoritatea părinţilor întâmpină dificultăţi în educaţia copiilor, de aceea ar fi utilă conceperea unui program care să poată fi livrat chiar la locul de muncă al părinţilor, în cadrul unui program mai larg de echilibrare a vieţii personale cu viaţa profesională.

Copiii sunt mai deschiși la probleme de educație pozitivă, își asumă ceea ce învață și, mai ales, preiau lejer tehnicile folosite, în forma lor interactivă, ludică și individual-participativă. Jocul de educare a asertivității stârnește mult interes pentru copii.

Totodată, putemarelata că nu există o cale mai importantă în crearea inteligenţei emoţionale în copiii tăi, decât aceea de a-i privi ca fiind minunaţi şi capabili.

Iar o lege a universului zice *Ceea ce gândeşti se va dezvolta*. Dacă îţi priveşti copiii ca fiind minunaţi şi gândeşti despre ei că sunt minunaţi o să ai parte de multe *minuni*. Totodată, părintelearamâne a fi imboldul de bază în dezvoltarea personalității copilului, iar copilul, la rândul său, are șansa de a deveni fericit, productiv și responsabil.

REFERINȚE

1. Adler, A. *Sensul vieții.* – București: Ed. Iris, 1995;
2. Bonchiș, E. *Familia și rolul ei în educarea copilului.* – Iași: Editura Polirom, 2011;
3. Dittman, L. *Stil, symbol, structură. Studii din istoria artei*.- București: Ed. Meridiane, 1988;
4. Popescu- Neveanu, P. *Dicționar de psihologie*. – București: Ed. Albatros, 1978;
5. Stănciulescu, E. *Sociologia educației familiei*.- Iași: Ed. Collegium Polirom, 1997, vol.1;
6. Șchiopu, U. *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții*.- București: EDP, 1997;
7. Vincent, R., *Cunoașterea copilului*.- București: EDP, 1972;
8. În:http://www.parinti.com
9. În:http://www.prodidactica.md